

In memoriam

Tibor Živković (1966–2013)

Boreći se s teškom i dugom bolešću, u martu 2013. godine zauvijek nas je napustio dragi kolega dr. Tibor Živković. Znali smo za napore koje je ulagao za savladavanje te bolesti, ali vijest o njegovoj smrti ipak je bila iznenadna i neočekivana. Kao osoba koju je odlikovala neuobičajena energija i radni elan, uspio je u svom kratkom životnom vijeku ostaviti neizbrisiv trag u nauci. Iako je stvorio i postigao mnogo, od njega se itekako moglo očekivati još i više. Nažalost, smrt ga je pretekla na početku 48. godine života, onda kada je tek počeo zaokruživati svoja višegodišnja istraživanja i promišljanja.

Tibor Živković je rođen 11. marta 1966. u Mostaru. Na Filozofskom fakultetu u Beogradu je diplomirao 1990, a magistrirao 1996. godine (Slavizacija na teritoriji Srbije od VII do XI veka). Njegov magistarski rad je kasnije objavljen kao knjiga *Sloveni i Romeji* (Beograd, 2000). Doktorsku disertaciju *Sloveni pod*

vlašću Vizantije od VII do XI veka (do 1025. god.) odbranio je 2000, a knjiga koja je nastala na osnovu doktorata kasnije je štampana u dva izdanja (*Južni Sloveni pod vizantijskom vlašću (600–1025)*, Beograd, 2002, 2007). Od 1997. bio je uposlen u Istorijskom institutu u Beogradu, gdje je u periodu između 2002. i 2010. godine obavljao dužnost direktora Instituta. Od 2009. je držao nastavu iz predmeta *Opšta istorija srednjeg vijeka* na Filozofskom fakultetu u Banjoj Luci.

Oblast Živkovićevog interesovanja obuhvatala je širok spektar tema iz ranosrednjovjekovne historije Srbije, Bugarske, Hrvatske, Bizanta i Bosne, s posebnim naglaskom na srpsko-bizantskim odnosima. Rezultate svog istraživanja objavljivao je u većem broju monografija i desetinama naučnih i stručnih radova od kojih su mnogi objavljeni u više zemalja i na više stranih jezika. Od posebnih izdanja vrijedi skrenuti pažnju na knjige: *Crkvena organizacija u srpskim zemljama (rani srednji vek)* (Beograd, 2004, 2011), *Portreti srpskih vladara (IX–XII vek)* (Beograd, 2006) te *Forging Unity — The South Slavs Between East and West: 550–1150* (Beograd, 2008), što je zapravo skup njegovih najvažnijih naučnih članaka prevedenih na engleski jezik. U posljednjim radovima najviše je vremena posvetio proučavanju i analizi osnovnih izvora za historiju ranog srednjeg vijeka na Jugoistoku Evrope — *Ljetopisa Popa Dukljanina* i *O upravljanju Carstvom Konstantina VII Porfirogenita*. Iz tih istraživanja proistekle su knjige *Gesta Regum Sclavorum II* (Beograd – Nikšić, 2009) i *De conversione Croatorum et Serborum – A Lost Source* (Beograd, 2012). Pored njih, posthumno je objavljen prijevod njegove posljednje knjige *De conversione Croatorum et Serborum – izgubljeni izvor Konstantina Porfirogenita* (Beograd, 2013) i djelo *Anonymi descriptio Europae Orientalis* (Beograd, 2013), na kojem su, pored Živkovića, također sudjelovali i Vladeta Petrović, Aleksandar Uzelac i Dragana Kunčer.

Od mnogih projekata na kojima je radio, posebno je bio ponosan na autorski dokumentarni serijal *Istorija Srba – Rani srednji vek*, snimljen u šest polusatnih epizoda, za koji je napisao scenario i uradio režiju. Dokumentarci su objavljeni 2007. godine u produkciji izdavačko-informativne ustanove Mitropolije Crnogorsko-Primorske, a emitirani su na brojnim televizijskim stanicama u Srbiji i regionu.

U svojim djelima Tibor Živković je obrađivao i teme iz historije Bosne. Od pristupa u kojima se na indirektan ili direktan način tretira prošlost bosanskog prostora u ranom srednjem vijeku vrijedi ukazati na radove: *Rama u titulaturi ugarskih kraljeva* (Zbornik radova Vizantološkog instituta 41, 2004), *Dva pitanja iz vremena vladavine kralja Bodina* (Zbornik radova Vizantološkog instituta 42, 2005) i *Ban Borić* (Zbornik za istoriju BiH 5, 2008). Ipak, njegov najznačajniji rad iz te oblasti je *On the Beginnings of Bosnia in the Middle Ages* (Spomenica akademika Marka Šunjića, Sarajevo, 2010) koji je u 39. svesci *Godišnjaka Centra za balkanološka ispitivanja Akademije nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine* za 2010. godinu u prijevodu objavljen pod naslovom *O počecima Bosne u srednjem vijeku*. U tom članku Živković je argumentirano tvrdio da se, uzevši u obzir da su izvori kojima

se za pisanje svog djela koristio car Konstantin VII potjecali iz ranijeg perioda, Bosna kao samostalna kneževina formirala najkasnije do 822. godine. Na taj je način svojim izoštrenim pristupom dostupnoj građi, kao i novim promišljanjima o starim problemima, početke bosanske historije uspio pomjeriti dalje u prošlost za više od jednog stoljeća.

Bila nam je posebna čast i zadovoljstvo da smo imali prilike u maju 2012. godine, u organizaciji Društva za proučavanje srednjovjekovne bosanske historije – Stanak, ugostiti ga na Filozofskom fakultetu u Sarajevu i slušati njegovo predavanje pod naslovom Nova tumačenja izvora Konstantina Porfirogenita. Predavanje je kasnije pripremljeno za štampu i objavljeno kao rad Nova tumačenja vesti o južnoslovenskim gentes u DAI vizantijskog cara Konstantina VII Porfirogenita (Godišnjak Centra za balkanološka ispitivanja 41, 2012).

Unatoč bolesti koja mu je otežavala bavljenje naukom, do samog kraja se nastavio boriti, raditi i održavati veze s kolegama. Za veliki međunarodni naučni skup Balkanologija danas koji je oktobra 2013. obilježio 50 godina djelovanja Centra za balkanološka ispitivanja prijavio je izlaganje o temi Sloveni i starosjedioci na srednjem i zapadnom Balkanu u doba ranog srednjeg vijeka. Nažalost, taj rad nije uspio predstaviti na simpoziju, niti se njegov tekst nalazi među onima objavljenim u ovom broju Godišnjaka.

Tibora sam, na moju sreću i zadovoljstvo, dosta dobro upoznao kroz sve naše zajedničke poslove. Prvi kontakt smo ostvarili krajem 2006. godine i od tada smo održavali redovnu komunikaciju. Na mene je posebno ostavilo dubok utisak to što je sa mnom bio spreman podijeliti ono na čemu je u datom momentu radio te što je uvijek pažljivo i s uvažavanjem slušao što imam reći, iako je svojim znanjem i iskustvom daleko premašivao moje. Sjećat ću ga se kao čovjeka izuzetno zauzetog, obuzetog mislima o novim istraživačkim poduhvatima. Unatoč tome, bio je veoma pristupačan i uvijek spreman na suradnju i projekte. Stoga ne treba ni čuditi da je upravo u toku njegovog mandata kao direktora Istorijskog instituta uspostavljena bliska suradnja između te ustanove i Odsjeka za historiju Filozofskog fakulteta u Sarajevu koju i dalje održavamo.

Tiborovim odlaskom njegova je porodica izgubila oca, sina, brata i supruga, naučna zajednica velikog i sposobnog stručnjaka, a bosanski istraživači velikog i iskrenog prijatelja.

Emir O. Filipović

Edina Alirejsović (1942–2013)

Daleko od domovine, u Sjedinjenim Američkim Državama, gdje ju je odnio ratni vihor, tiho se ugasio život Edine Alirejsović, dugogodišnje saradnice Centra za balkanološka ispitivanja Akademije nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine.

Rođena je 21. 9. 1942. godine u Bihaću. Osnovno i srednje školovanje završava u Sarajevu nakon čega upisuje Filozofski fakultet u Sarajevu, grupa Francuski jezik s književnošću i njemački jezik. Diplomirala je u januaru 1966. godine, a od septembra iste godine počinje raditi u Centru za balkanološka ispitivanja ANUBiH kao stručni saradnik. Kako bi uspješno obavljala poslove predviđene za to radno mjesto, upisuje postdiplomski studij na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, grupa Opća lingvistika s osobitim obzirom na balkanistiku. Pod mentorstvom prof. dr. Radoslava Katičića i prof. dr. Vojmira Vinje izradila je magistarski rad s temom „Prikaz proučavanja romanskog supstrata na sjeverozapadnom Balkanu“ i uspješno ga odbranila u februaru 1972. godine.

U magistarskoj radnji je prikazala značajnije radove koji tretiraju problem romanskog supstrata u tom dijelu Balkana čiji su autori istaknuti balkanolozi. Ovladavši bogatom građom i ušavši u najvažnije probleme, često složene i teške, za čije razumijevanje je bilo neophodno šire i solidnije znanje iz oblasti romanske filologije, izložila je razna mišljenja i shvatanja najznačajnijih balkanologa ukazavši u kom pravcu bi trebalo usmjeriti istraživanja o toj problematici.

U svrhu osvijetljavanja slike o veoma interesantnom pitanju romansko-slavenske simbioze sakupila je na terenskim ispitivanjima značajnu građu o romanskim jezičkim elementima na području istočne Hercegovine i Crne Gore.

Objavila je više radova iz oblasti balkanskog romaniteta:

- *O romanskim elementima u rječniku južnih hercegovačkih govora*, Godišnjak CBI XI, knj. 9, Sarajevo 1973.
- *Prilog proučavanju romanizama u Hercegovini*, Godišnjak CBI XIII, knj. 15, Sarajevo 1976.
- *Nekoliko podataka o lingvističkom uticaju Dubrovnika na govor gradova u hercegovačkom zaleđu: XVI–XVIII v.*, Godišnjak CBI XVII, knj. 15, Sarajevo 1978.
- *Romanski elementi u srpskim govorima Livanjskog polja*, Godišnjak CBI XX, knj. 18, Sarajevo 1982.
- *Nekoliko termina za kuhinjsko posuđe i pribor za jelo romanskog porijekla*, Godišnjak CBI XXII, knj. 20, Sarajevo 1984.
- *Prilog proučavanju hercegovačke mikrotoponimije*, Studia linguistica polono-jugoslavica II, Skopje 1982.
- *Romanski elementi u antroponimima sa područja Hercegovine*, Zbornik radova sa III jugoslavenske onomastičke konferencije, Zagreb 1982.
- *Značaj proučavanja romanskog supstrata u crnogorskim govorima*, Naučni skup: Crnogorski govori – rezultati dosadašnjih ispitivanja i dalji rad na njihovom izučavanju.

Kao dugogodišnji saradnik Centra za balkanološka ispitivanja vodila je organizaciju redovnih sastanaka Centra i svih naučnih skupova, međunarodnih i domaćih. Uz njeno veliko zalaganje uspješno su pripremljeni i održani mnogi značajni skupovi čiji je organizator bio Centar za balkanološka ispitivanja. Navešćemo samo neke:

- Simpozij *Predslavenski etnički elementi na Balkanu u etnogenezi Južnih Slavena* (1968)
- Simpozij *Vlasi u XV i XVI vijeku* (1972)
- Međunarodni simpozij *Utvrdjena ilirska naselja* (1974)
- Jugoslovenski simpozij *Duhovna kultura Ilira* (1982)
- Savjetovanje *O formama i metodi rada na formiranju ilirskog dokumentacionog centra* (1969)
- Savjetovanje *O metodologiji sakupljanja starih balkanskih toponomastičkih relikata* (1969)
- Savjetovanje *O problematici paleontološkog i etnološkog rada u okviru Centra* (1970)

- Savjetovanje O izradi *Praistorije jugoslavenskih zemalja* (1972)
- Savjetovanje O izradi *kartoteka materijalne i duhovne kulture paleobalkanskih naroda* (1976)
- Savjetovanje O stanju istraživanja antičkog doba u Jugoslaviji (1977)
- Savjetovanje O proučavanju grčke antike u Jugoslaviji (1987)

Edina Alirejsović je veoma savjesno i stručno obavljala i sve poslove vezane za bogatu međunarodnu saradnju Centra sa srodnim institucijama diljem svijeta, kao i korespondenciju s naučnicima iz zemlje i inostranstva čija je preokupacija u naučnom radu bila usmjerena na oblast balkanologije. U prijedlogu za izbor Edine Alirejsović u zvanje stručnog savjetnika dugogodišnji direktor Centra akademik Alojz Benac je, između ostalog, istakao da je „ona toliko ušla u opću balkanološku problematiku da se bez njenog angažmana ne bi mogao zamisliti rad Centra za balkanološka ispitivanja.“

Posebno treba istaći angažman Edine Alirejsović kao sekretara Redakcije monumentalnog djela *Praistorija jugoslovenskih zemalja* u pet tomova. Rad na ovom kapitalnom sintetskom djelu trajao je punih petnaest godina.

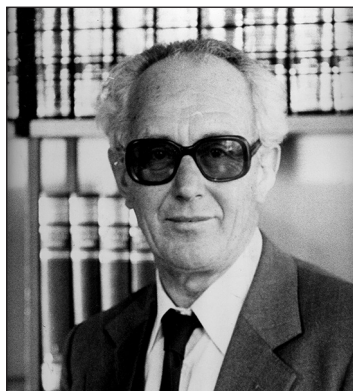
Kao sekretar Redakcije časopisa *Godišnjak Centra za balkanološka ispitivanja* redovno je pripremala rubriku *Hronika*, a za *Bulletin scientifique* i *Buletin AIESSEE (Bukurešt)* pisala redovne prikaze.

Početak ratnih dešavanja 1992. godine odlazi s porodicom u Beč, a potom u Sjedinjene Američke Države. Radila je u Vašingtonu gdje je pri State Departmentu vodila kurs bosanskog jezika za američke državljane koji su se spremali za obavljanje raznih funkcija u Bosni i Hercegovini. Na tom poslu stekla je i mirovinu. Nažalost, teška bolest je neumoljivo prekinula njen životni put. Umrla je i sahranjena u Vašingtonu.

Na kraju, htjela bih ovom prilikom istaći ljudske osobine Edine Alirejsović koje su je u punom smislu riječi krasile. Pamtićemo je kao odanu prijateljicu, kolegicu i saradnicu s kojom smo proveli mnoge godine dijeleći i dobro i zlo, kako u međusobnoj poslovnoj, tako i u privatnoj komunikaciji.

Snježana Ćerić

Petar Hr. Ilievski (1920–2013)

U vrijeme kada je Centar za balkanološka ispitivanja ANUBIH obilježavao svoju pedesetu godišnjicu postojanja i rada, primili smo vijest da nas je zauvijek napustio akademik Petar Hr. Ilievski, redovni član Makedonske akademije nauka i umjetnosti i član našeg Centra.

Petar Hristov Ilievski rođen je 2. jula 1920. godine u selu Bigor – Dolenci, oblast Kičevo u Makedoniji. Bio je pripadnik Narodnooslobodilačke vojske Makedonije od 1944. godine. Nakon rata uspješno završava studij Bogoslovskom fakultetu u Sofiji te neko vrijeme radi kao nastavnik u Skoplju. Kao mlad naučnik učestvuje u priređivanju prvog prevoda Svetog Evandjelja na makedonski jezik (1952). Paralelno s tim započinje studije na Katedru za klasične studije Filozofskog fakulteta u Skoplju koje uspješno završava 1956. godine. Na specijalističkom studiju mikenologije na Univerzitetu u Kembridžu boravi tokom akademske 1957/58. godine. Doktorsku disertaciju pod na-

slovom „Ablativ, instrumental i lokativ u najstarijim grčkim tekstovima“ uspješno brani na Filozofskom fakultetu u Skoplju 1960. godine, te je objavljuje godinu kasnije.

Radni vijek univerzitetskog profesora proveo je na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Skoplju gdje je na Katedri za klasične studije izabran u zvanje docenta 1960, vanrednog profesora 1966. i redovnog profesora 1971. godine. Član Makedonske akademije nauka i umjetnosti postao je 1979. godine. U akademiji je obavljao dužnost sekretara Odjeljenja za lingvistiku i književnost, predsjednika Savjeta Istraživačkog centra za arealnu lingvistiku, člana Savjeta Leksikografskog centra i člana Redakcije publikacije Prilozi. Na međunarodnom planu djelovao je kao član više institucija, komisija, odbora i savjeta, od kojih naročito ističemo Stalnu međunarodnu komisiju za mikenološke studije (od 1965), Društvo za antičke studije Jugoslavije te Centar za balkanološka ispitivanja Akademije nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine (od 1981). Uz rad sa studentima i naučno-istraživački rad, akademik Ilievski dao je pečat antičkim studijama bivše Jugoslavije kao dugogodišnji glavni i odgovorni urednik međunarodnog časopisa za klasičnu filologiju i antičke studije „Živa Antika“.

Akademik Petar Hr. Ilievski bavio se istraživanjima iz oblasti klasične filologije, mikenologije, balkanistike i slavistike, s posebnim angažmanom u oblasti makedonistike te crkvene historije i kulture. U oblasti makedonistike posebno se interesovao za proučavanje srednjovjekovnog perioda, paleoslavistike, staroslavenskog jezika i tradicije pismenosti. U okviru balkanistike najveći akcenat stavljao je na izučavanje sakralnog i svjetovnog pisma, jezičke studije, književnost i kulturnu istoriju. Doprinos u području mikenologije dao je kroz istraživanja jezika, duhovnog života i antroponimije mikenske civilizacije. Rezultate svojih istraživanja publikovao je u monografijama, zbornicima radova i časopisima u zemlji i inostranstvu. U bibliografiji koja broji oko 400 naslova izdavaju se radovi objavljeni u Atlanti (Illinois Classical Studies), Budimpešti (Acta antiqua Academiae Scientiarum Hungaricae), Berlinu (Zeitschrift für Slawistik i Klio: Beiträge zur alten Geschichte), Parizu (Bulletin de correspondance hellénique), Rimu (Studi micenei ed egeo-anatolici), Tirani (Studia Albanica), uz radove objavljene u Skoplju (*Жива антика*, Glasnik Instituta za nacionalnu istoriju, Prilozi MANU, Годишен зборник = *Annuaire: Филозофски факултет на Универзитетот во Скопје* itd.), Beogradu (Ономастолошки прилози), Zagrebu (Onomastica Jugoslavica) i Sarajevu (Godišnjak Centra za balkanološka ispitivanja Akademije nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine). Kao član Centra za balkanološka ispitivanja redovno je učestvovao na godišnjim sastancima Centra, naučnim skupovima i publikujući radove u časopisu Godišnjak/Jahrbuch, ne prekidajući kontakt čak ni u vrijeme stagnacije Centra tokom posljednjeg rata.

Odlazak akademika Petra Hristova Ilievskog ostavlja prazninu u svijetu balkanologije, ali njegovo naučno djelo ostaje kao čvrst kamen temeljac za sva buduća istraživanja u oblasti klasične lingvistike i paleoslavistike na Balkanu. Centar za balkanološka ispitivanja će ga se rado sjećati kao vrijednog člana, požrtvovanog naučnika i dragog kolege.

Melisa Forić

Boško Marijan (1956–2014)

Čovjek se na neke stvari nikada ne navikne. Jedna od takvih je i smrt. A upravo smo vijest o smrti primili 27. januara 2014. iz Osijeka. Zauvijek nas je napustio čovjek, kolega, prijatelj, univerzitetski profesor dr. sc. Boško Marijan. Izgubio je bitku s opakom bolešću. Izgubila je i bosanskohercegovačka i hrvatska arheologija iskusnog stručnjaka, a univerzitetska zajednica vrsnog profesora.

Dr. sc. Boško Marijan je bio bosanskohercegovački arheolog-prahistoričar, muzejski djelatnik, naučni radnik, univerzitetski profesor. Rođen je u mjestu Priluka, općina Livno, 15. marta 1956. godine u višečlanoj porodici.

Nakon završene livanjske gimnazije, akademske 1974/75. godine upisao je jednopredmetni studij arheologije na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Studij je završio 1979. godine.

Kao student, bio je angažovan na arheološkim istraživanjima pećine Badanj kod Stoca te na više lokaliteta u Slavoniji. Nakon diplomiranja, kraće vrijeme je proveo na radu u tadašnjoj Zapadnoj Njemačkoj.

Radni odnos u Zemaljskom muzeju Bosne i Hercegovine (odjeljenju za arheologiju) zasnovao je 29. 9. 1981. godine. Na toj poziciji proveo je desetak godina radeći kao kustos za mlađe željezno doba i helenizam baveći se istraživanjima mnogobrojnih lokaliteta na području Hercegovine (posebno okolice Stoca i gradine Ošanići za koju je nerijetko znao reći da mu je, uz Livno, najljepši kraj BiH). Između 1982. i 1984. vršio je terenska istraživanja na Ošanićima, a od 1984. do 1986. godine radio je na arheološkim istraživanjima Vranjeva sela i okolice u općini Neum. Od 1987. do 1991. godine vodio je naučni projekat Helenistički urbani kompleks na Gradini u Ošanićima. Uz obiteljske obaveze i nerijetko naporan terenski rad u matičnoj instituciji, upisao je na Filozofskom fakultetu u Sarajevu postdiplomski studij ilirologije (koji su tada vodili akademik dr. Borivoj Čović i dr. Zdravko Marić).

Pred komisijom u sastavu: akademik dr. Borivoj Čović, akademik dr. Alojz Benac i dr. Milica Kosorić, 7. 5. 1986. godine uspješno je odbranio magistarski rad pod nazivom Kulturne grupe brončanoga doba centralno-ilirskog područja i njihov odnos prema kasnijim ilirskim plemenima i stekao stepen magistra istorijskih nauka. Na ovaj način, Boško Marijan dao je značajan doprinos projektu iliroloških studija (ilirologije) Sarajevskog univerziteta koje je početkom 60-ih pokrenuo akademik dr. Alojz Benac. Godine 1988. bio je jedan od autora nove stalne muzejske postavke Bosna i Hercegovina u predhistorijsko doba, realizovane u Zemaljskom muzeju BiH povodom obilježavanja 100 godina ustanove. Radni odnos u muzeju prekinuo je 1. 5. 1992. godine.

Početkom ratnih sukoba u Bosni i Hercegovini, Boško Marijan je došao u rodno Livno, gdje je obnašao dužnost stručnog saradnika za kulturno-historijsko naslijeđe livanjske općine.

Iako su ratna dještva još trajala, sa skupinom entuzijasta je uspio realizirati naučni skup posvećen livanjskom kraju u prošlosti. Bio je urednik izdanja i jedan od autora u zborniku radova Livanjski kraj u povijesti, koji je objavljen 1994. godine u Splitu. Između 1993. i 1995. proveo je nekoliko manjih arheoloških istraživanja u saradnji s franjevačkom muzejskom zbirkom na Gorici kod Livna (danas Franjevački muzej i Galerija Gorica-Livno) na lokalitetu Groblje sv. Ive. Kratko, 1995/1996. Godine, B. Marijan je radio u osnovnoj školi u Starom Mikanovcu kao nastavnik.

Period od 1996. do početka 2005. godine bio je veoma važan u naučnoj i stručnoj karijeri dr. B. Marijana.

Godine 1996. počeo je raditi Muzeju Stjepan Guber u Županji, kratko na poziciji višeg kustosa (zvanja kustos i viši kustos stekao u Zemaljskom muzeju BiH), a potom na poziciji direktora te ustanove (do kraja 2004). Zvanje muzejskog savjetnika dobio je 1997. (Rješenje Hrvatskog muzejskog vijeća u Zagrebu). Doktorsku disertaciju pod nazivom Željezno doba na području istočne Hercegovine uspješno je odbranio aprila 1997. godine na Filozofskom fakultetu u Zagrebu pod mentorstvom red. profesorice dr. Nives Majnarić Pandžić (Disertacija je objavljena pod naslovom Željezno doba na južnojadranskom području (istočna Hercegovina, južna Dalmacija) u časopisu Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku u Splitu 2001. godine; VAHD, 93, 7-221). Tokom rada u Županji, dr. B. Marijan je, osim realizovanih nekoliko muzejskih izložbi (uključujući i stalni postav u Čardaku),

rukovodio i zaštitnim arheološkim istraživanjima na dionici auto-cesta Zagreb-Lipovac (Tećine, Ritić, Ritić i Jos, Rastovica Dolnja i Dubovo-Košno – 2000 godine i Vrbovi – Drvena mlaka, Popernjak – 2004). Godine 2003. konkurirao je na mjesto docenta na odjelu za arheologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu, ali nije izabran.

Njegova karijera univerzitetskog profesora započela je angažmanom na Odsjeku za arheologiju Sveučilišta u Mostaru (od akademske 2003/2004. bio je angažovan kao predavač kolegija iz prahistorijske arheologije). Na Sveučilištu u Zadru (Odjel za arheologiju) radio je od maja 2005. do 31. oktobra 2007. godine u zvanju docenta i držao kolegije iz prahistorijske arheologije (Brončano doba istočnog Jadrana, Etnogeneza Ilira i dr.). Od akademske 2007/2008. Bio je stalno uposlen na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Osijeku, gdje je vodio Katedru za pomoćne povijesne znanosti.

Na poziv prof. dr. Envera Imamovića da se uključi u nastavni proces na novoformiranom studiju arheologije Univerziteta u Sarajevu, dr. Boško Marijan se rado odazvao te postao dio „historije“ sarajevskog arheološkoga studija. Njegov prvi doprinos bilo je članstvo u Komisiji za odbranu magistarskog rada kandidata Adnana Kaljanca (februar 2009) koji je prvi magistar historijskih nauka – polje iliologija poslije više od dvadeset godina, a danas docent na Katedri za arheologiju Filozofskog fakulteta u Sarajevu. Kolegije Bronzano doba, Željezno doba, Indoeuropeizacija Evrope, Metalno doba jugoistočne Evrope i Metalno doba BiH predavao je tokom akademske 2008/2009. i 2009/2010. godine prvoj generaciji studenata u Sarajevu. Studente je uvodio u osnove arheološke nauke često insistirajući na vizualizaciji, stratigrafiji i hronologiji kao temeljima bez kojih se u arheologiji ne može.

Posljednje pojavljivanje profesora Boška Marijana među njegovim sarajevskim studentima bilo je tokom februara 2010. godine kada je provodio usmene ispite i davao potpise. Sredinom 2010. dijagnosticirana mu je teška bolest. Iako je bio podvrgnut mukotrpnim i dugotrajnim terapijama, nije gubio volju i snagu obavljajući u smanjenom kapacitetu svoje nastavne obaveze u Osijeku. Septembra 2011. godine biran je u zvanje vanrednog profesora Filozofskog fakulteta Sveučilišta Josip Juraj Strossmayer u Osijeku.

Tokom posljednjeg viđenja s dr. Boškom Marijanom oktobra 2012. u Osijeku u prelijepom ambijentu osiječke Tvrđe, autor ovih redaka razgovarao je s profesorom o njegovim planovima u Osijeku, ali i mogućem daljnjem angažmanu u BiH. Pun optimizma i dobre volje, nije gubio snagu i želju za daljim radom.

U akademskoj 2012/2013. bio je angažovan u nastavnom procesu Osiječkog filozofskog fakulteta (izabran je za šefa Katedre za svjetsku povijest 2011) držeći predavanja iz kolegija Uvod u prapovijest, Srednje i kasno brončano doba u Slavoniji, Grci na istočnom Jadranu, Etnogenetski procesi u prapovijesti i dr. Bio je jedan od recenzenata knjige doc. dr. Jasne Šimić: U šetnjama slavonskom i baranjskom prapoviješću.

Iza sebe je ostavio stručni i naučni opus od preko 50 bibliografskih jedinica, uključujući i knjigu Crtice iz prapovijesti Slavonije (brončano doba), objavljenu 2010. godine u Osijeku. Prve radove objavio je tokom 80-ih godina u Glasniku Zemaljskog muzeja BiH (Zajednička grobnica željeznog doba iz Vašarovina, GZM, 40-41, Sarajevo 1986, 23-38; Grobni prilozi iz Graca kod Neuma, GZM, 42-43, Sarajevo 1989, 35-59; Protohistorijski nalazi s Gradine u Prenju, GZM, Sarajevo 1989, 61-71; Staklene posudice iz Grčke u Zemaljskom muzeju BiH, GZM, Sarajevo 1989, 73-81), a u Arheološkom leksikonu BiH iz 1988. dao je prilog s oko 150 leksikografskih jedinica. Vrijedi spomenuti još neke radove kao što su: Ostava ratničke opreme na Grepcima u Livanjskom polju, OA 19, Zagreb 1995, 51-67; Sjeveroistočna vrata u megalitskom zidu na Gradini u Ošanićima, Diadora 18-19, Zadar 1997, 19-46; Ploče rimskih urna na Grepcima kod Livna, VAMZ Zagreb 2000, 165-186; Razvoj simbolike vodenih ptica na primjeru prsnoga nakita kasnoga brončanog i ranoga željeznog doba u Bosni i Hercegovini, Godišnjak CBI 32, Sarajevo 2002, 217-234; Gradina u Ošanićima – transformacija prapovijesnoga gradinskog u urbano naselje, *Histria antiqua* 20, Pula 2011, 177-187. Radove je objavljivao u časopisima: Godišnjak CBI pri ANUBiH Sarajevo, Hercegovina Mostar, Vjesnik arheološkog muzeja Zagreb, Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku Split, *Opuscula arhaeologica* Zagreb, Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru, Diadora Zadar, Osječki zbornik Osijek, Županjski zbornik Županja, Obavijesti HAD-a te u mnogim zbornicima koji su objavljeni u BiH i Hrvatskoj.

Ako se i kada bude pisala historija arheologije Bosne i Hercegovine i onih koji su dali svoj doprinos njezinom istraživanju i institucionaliziranju, dr. Boško Marijan zauzet će značajno mjesto kao vrsni poznavatelj njezine prahistorije i arheološke metodologije.

Među nama, studentima prve generacije studija arheologije u Sarajevu, profesor Boško Marijan ostat će upamćen kao odgovoran, pedantan i pravedan profesor, blage naravi, sjetnog osmijeha, spreman za komunikaciju i pomoć studentima na njihovu putu ka razumijevanju arheologije. Bila je privilegija poznavati ga i od njega učiti.

Dr. Boško Marijan je sahranjen 29. januara 2014. godine u rodnom Prilukama kod Livna.

Neka mu je laka zemlja, livanjska i bosanska!

Ikbal Cogo